

deren er skilt fra Arbejdsmidlerne, fra selve Ejendomsretten til Produktionsmidlerne. Den højtærede Minister henviste til, at det har ikke altid været Tilfældet i tidligere Tid, idet han sagde herom: Vi har haft Samfundstilstande, hvor Arbejderen var knyttet direkte til Produktionsmidlerne; i det gamle Haandværks Tid, i Bondebrugets Tid var der en nøje Tilknytning og Harmoni mellem Arbejderen og Arbejdsredskabet, Arbejdsmidlerne og Produktionsmidlerne. Jeg ved ikke, om det skal være Idealet at komme tilbage til det gamle Lavsvæsen og det gamle Bondebrug, eftersom Ministeren fremhæver den Tilknytning og den Harmoni, der den Gang i Modsætning til nu var mellem Arbejderen og Arbejdsredskabet.

Efter min Opfattelse er det ganske urigtigt at tale om, at Produktionen i vor Tid er planløs. Produktionen er fri og bør være fri, for saa vidt som den kan være det under Hensyn til Konjunkturerne. Produktionen er nemlig til en vis Grad afhængig af Verdenskonjunkturerne. Men mener den højtærede Minister mon, at han ved Gennemførelsen af den Plan og Organisation, som han er Tilhænger af, saavel for Produktionen som for Omsætningen, kan frigøre Produktionen og Omsætningen for Verdenskonjunkturerne Vilkaar? Hvis den højtærede Regering vil forsøge sig i den Henseende, er jeg bange for, at den slaar større Brød op, end den kan bage. Kun hvis der er Frihed for Produktionen, er der Mulighed for, at den kan vokse og bryde sig Vej sammen med det voksende Forbrug. Tiden og Udviklingen har jo vist, at det stadig stigende Forbrugs Krav har kunnet tilfredsstilles gennem en stadig forøget Produktion.

Jeg ved ikke, om den højtærede Minister mener, at det kunde være sket, hvis vi var forblevet under det af ham lovpriste Lavsvæsen (*Socialministeren* [Borgbjerg]: Nej!). Ja, men Ministeren siger jo dog, at den Gang var der en nøje Tilknytning og Harmoni mellem Arbejderen og Arbejdsredskabet, Arbejdsmidlerne og Produktionsmidlerne (*Socialministeren* [Borgbjerg]: Jeg konstaterede det). Og Ministeren fremhævede det i Forhold til vor Tid (*Socialministeren* [Borgbjerg]: Jeg konstaterede en historisk Kendsgerning). Ja, de historiske Kendsgerninger har den højtærede Minister ikke altid en saa stor Respekt for, som han skulde.

Eller mener den højtærede Minister, at det kunde være sket i Bondebrugets Tid, som han ogsaa i denne Forbindelse talte om? Hvad den højtærede Minister her taler

om, er jo ret uklart, men hvis der i det hele taget skal være nogen Mening i det, maa han vel have tænkt paa Fællesskabets Tid, før Jorden blev udskiftet, da den enkelte ikke kunde drive sin Jord, som han ønskede og havde mest Fordel af, men maatte rette sig efter de andre i Fællesskabet. Den højtærede Minister kan jo i denne Forbindelse ikke tænke paa Tiden efter Udskiftningen, da den enkelte Bonde sidder som fri Mand paa sin egen Jord og indretter sin Bedrift og sin Produktion, efter som det passer ham. Det, der har givet Fremskridtet paa Landbrugets Omraade, er jo netop denne Frihed i Produktionen — denne Produktion, som Ministeren kalder for planløs. Saa det kan Ministeren jo ikke mene. Derfor maa han ved Bondebrugets Tid netop tænke paa Fællesskabets Tid, hvis der i det hele taget skal være nogen Mening i det, Ministeren har sagt om dette Forhold, men det er der maaske ikke, og saa beder jeg Ministeren forklare sig nærmere.

Nej, der kan aldrig blive mere Plan i den stats- og samfundsorganiserede Produktion, som Ministeren ønsker, end i den Produktion, hvor den enkelte Mand staar med sit eget driftsmæssige og økonomiske Ansvar. Den enkelte vil i ganske anderledes Grad være i Stand til at følge med og tilpasse sin Produktion efter de vekslende Konjunkturer end den Ledelse, der skal virke som et Led i det tunge Maskineri, som den højtærede Socialminister ønsker at indføre i Produktionen og Omsætningen gennem Bedriftsraadene.

Hvad selve Lovforslaget angaar, er det jo af meget vidtgaaende Natur, mere vidtgaaende end noget af de Bedriftsraads-systemer, som er indført andetsteds. I Lovforslagets § 1 foreslaas det for det første, at i Virksomheder, der beskæftiger mindst 10 Personer over 18 Aar, skal der oprettes Bedriftsraad, naar mindst Halvdelen af de paagældende ønsker det. Hvis der er fra 5 til 10 Arbejdere eller Funktionærer i en Virksomhed, skal der ganske vist ikke være et Bedriftsraad, men saa skal der være en Tillidsmand, og denne Tillidsmand skal have ganske de samme Beføjelser som Bedriftsraadet. Allerede her gaar Ministeren langt videre, end man er gaet noget andet Sted, hvor Bedriftsraadssystemet er gennemført. Der holder man sig dog til Virksomheder, hvor Mindstetallet af Arbejdere eller Funktionærer er 20, 25, 30 eller 50. Ministeren gaar ned til 10 og 5. Det vil med andre Ord sige, at han faar ind under Bedriftsraadssystemet